

Veiligheidshuis als paraplu tegen misdaad en overlast

Samen de etterbakken aanpakken

Politie, jongerenwerk, schoolmaatschappelijk werk, Bureau Jeugdzorg, bureau Halt... Ze werken nog te vaak langs elkaar heen. De Veiligheidshuizen moeten dat verhelpen. Hoe pakken ze dat aan? Door Merel van Dorp

Het ene Veiligheidshuis is al zeven jaar oud, het andere net begonnen. Wie er precies meedoen, verschilt van plaats tot plaats. Soms is het Veiligheidshuis geen echt huis, maar werken de deelnemers verspreid over de stad of streek. Veiligheidshuizen zijn kortom heel verschillend, maar hun doel en middel zijn altijd hetzelfde: overlast en criminaliteit door jongeren en veelplegers verminderen met behulp van een nieuwe overlegstructuur. Nieuw overleg: dat riekt naar extra vergaderen, met nog meer mensen. En naar de bekende problemen van botsende belangen, mede veroorzaakt door vreemde financieringsstromen (zie pag. 12). "Extra vergaderen?" Projectleider Frank van den Broek van het Veiligheidshuis Eindhoven kijkt verbaasd. "Eens per twee weken komen jongerenwerk, wooncor-

poratie, politie en gemeente bijeen, op dit moment bijvoorbeeld voor de 'crisisbuurt' Kruiswijk*. De notulen bestaan uit lijstjes actiepunten. De volgende vergadering vinken we af wat er gebeurd is." Kruiswijk kreeg twee maanden geleden het stempel 'interventiegebied' van de veiligheidsdriehoek - politie, gemeente en Openbaar Ministerie -, vanwege ernstige overlast, jeugdige veelplegers en verpaupering. Het Veiligheidshuis Eindhoven probeert met een speciaal interventieteam zes maanden lang werk- en leerprojecten op te zetten en de buurt, school en allerlei instanties bij oplossingen te betrekken. Daarna nemen bewoners en instanties het stokje over. De mensen van het Veiligheidshuis zetten daarbij in op overleg over individuele casussen, ingedeeld in drie categorieën:

overlastgevende jongeren die niet (aantoonbaar) iets strafbaars doen, jonge criminelen en andere zorgwekkende jongeren. Daarnaast proberen ze de buurt aan te pakken, ook met hulp van bewoners zelf. Zo is er een vadercomité opgericht dat samen met straatcoaches de veiligheid 's avonds in het oog houdt en wordt het jongerenbuurthuis opgeknapt door zowel de woningcorporatie als de jeugd zelf.

Woonkamer

Van den Broek parkeert zijn auto rond het middaguur voor een huurwoning midden in Kruiswijk. Hier vindt het overleg plaats. "Expres niet in het Veiligheidshuis zelf of in het wijkinformatiepunt even verderop", legt hij in de voormalige woonkamer uit. "Dit is neutraal terrein. En er kleeft voor buurtbewoners geen stigma aan."

"De komst van officiële instanties, die in een van hun straten opeens vergaderen, komt best bedreigend over", vult Karim Ajouaou aan, de projectleider risicojeugd vanuit de gemeente. "Daarom gaan we langs de deuren en leggen uit wie we zijn en wat we willen, en vragen naar behoeften van de bewoners zelf." Zo'n behoefte vormt vaak de opmaat naar contact. Zo verzorgde het Veiligheidshuis in de wijk Woensel vorig jaar taalles voor Marokkaanse vrouwen. Niet de prioriteit, maar op die manier kwam het interventieteam wel makkelijker in contact met zorg- en risicojeugd.

Rood met groen

Vier stoelen rond de tafel op de witte plavuizen vloer zijn inmiddels bezet. De wijkcoördinator, een leidinggevende van het welzijns- en jongerenwerk, Van den Broek

‘Eerder was praten met de overlastgevende jongeren onmogelijk’

van het Veiligheidshuis (tevens jeugdreclasserder bij Bureau Jeugdzorg) en projectleider Karim Ajouaou. Van den Broek: "Donderdag heb ik een potje tafeltennis gespeeld in het buurthuis. De jongeren waren goed aanspreekbaar en vertelden dat ze het buurthuis graag opgeknapt zien." De wijkcoördinator: "Een architect van Ma-

rokkaanse afkomst wil daarover wel gratis advies geven." De welzijnswerker: "Kijk daarmee uit: er moeten geen rood met groene plafonds komen." De wijkcoördinator: "Maar er komen vooral Marokkaanse jongeren!" Even bakkeleien ze; al gauw is er overeenstemming dat het buurthuis zijn neutrale uitstraling moet behouden. Terwijl de koffiekan rondgaat, zoomt het overleg in op een paar specifieke gezinnen, waarvan de zoons net in de gevangenis zitten voor een winkeloverval. Van den Broek: "Een paar jongere kinderen zijn getraumatiseerd door de nachtelijke politie-inval." Hij wil verder zo snel mogelijk hulp voor een jongen met mogelijk psychosociale problemen. "Hoewel de ouders zich vooral afvroegen hoe het straks verder moet met

Foto Aleid Denier van der Gon

hun zoons. Ik heb gezegd dat ik navraag zou doen.” Natuurlijk weet hij het antwoord best, maar dit ‘navraag doen’ geeft hem de mogelijkheid binnenkort opnieuw langs te gaan.

Na een uur zijn ze klaar. De jongerenopbouwwerker komt binnen en bespreekt met Van den Broek een lijst van gezinnen die mogelijk kinderen met een verstandelijke beperking hebben. De buurtjongeren kennen haar goed, daarom zal zij het op zich nemen een medewerker van de William Schrikker Groep bij die gezinnen te introduceren.

Even later is het woonhuis leeg. Vanmiddag werkt hier iemand van de woningbouwcorporatie. Hij is dan ook beschikbaar voor klachten van huurders.

Burgemeenten

Nederland heeft sinds begin dit jaar, zoals beoogd, een “landelijk dekkend netwerk” van 45 Veiligheidshuizen, jubelt het ministerie van Justitie. Dat beeld wil projectleider Veiligheidshuizen Colin Voetee van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) best nuanceren. “De samenwerking tussen gemeenten en regio’s is in de praktijk nog niet overal volledig

‘Landelijk dekkend? Een kwart van de gemeenten is nog niet aangesloten’

vormgegeven. Van de 431 gemeenten is ruim een kwart nog niet aangesloten. Zeker regionale samenwerking staat nog in de kinderschoenen. Soms zeggen gemeenten: wij hebben geen veelplegers. Maar een veelpleger kan ook problemen veroorzaken buiten zijn woonplaats.”

Volgens Voetee is het niet nodig om per gemeente een functionaris aan te stellen. “Eén ambtenaar kan de kleinere burgemeenten in de gaten houden.” Want natuurlijk is er om slagvaardig te blijven een grens aan het aantal ketenpartners. Mensen met een dubbele pet zijn handig: een BJZ-medewerker, deels in dienst als jongerenwerker bijvoorbeeld. Een andere oplossing is dat een van de partijen doorgeefluik vormt voor andere instanties.

Nu wil de rijksoverheid ook nog dat het

Van Jib naar Veiligheidshuis

Veiligheidshuizen vormen een samenwerkingsverband tussen Openbaar Ministerie, politie, Raad voor de Kinderbescherming, (jeugd)reclassering en gemeente. Ze bestrijden criminaliteit, huiselijk geweld en overlast door jongeren, veelplegers en ex-gedetineerden. Ze borduren voort op het Jib (Justitie in de buurt), waarmee vanaf 1997 op vier plaatsen werd geëxperimenteerd. Vanaf 2004 deden ook niet-justitiële organisaties mee. Precies als nu in de Veiligheidshuizen: strafrecht en hulpverlening gingen er hand in hand door rechtstreeks overleg en digitale informatie-uitwisseling. Deelnemende partijen zijn bijvoorbeeld amw, BJZ en ggz, maar ook Halt, Slachtofferhulp en de jji’s. Veiligheidshuizen worden gefinancierd door het OM, sommige ook door provincie of gemeente. Eind 2010 wordt duidelijk waar de geldstroom structureel vandaan moet komen.

Zie verder www.veiligheidshuizen.nl

zorg- en adviesteam (ZAT) en Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) aanschuiven. Volgens Ben Brinkman, adviseur Onderwijs en Jeugdzorg bij het NJi, is dat dé stap om alle ketens te verbinden. “Je verknoopt vrijwillige zorg met risicojeugd. De vindplaats blijft in de meeste gevallen het onderwijs, via het ZAT. Het CJG heeft nuttige achtergrondinformatie, omdat veel problemen al in de eerste levensjaren zijn begonnen. Het zou geweldig zijn als we het langs elkaar heen werken nu echt terugdringen. Dat bureau Halt bijvoorbeeld

Het liefst ‘echte’ Veiligheidshuizen, waar de samenwerkingspartners fysiek aanwezig zijn

geen straf oplegt die onder schooltijd moet worden uitgevoerd.” Digitale en mondelinge informatie-uitwisseling en samenwerking is nog steeds vaak een holle term in de jeugdzorg. Iets uit handen geven blijft moeilijk, afspraken nakomen soms ook en sommigen werken liever snel en repressief dan geleidelijk een vertrouwensband op te bouwen. Ajouaou en Voetee erkennen beiden dat dit voorkomt, al wijzen ze liever niet met de vinger, om toekomstige samenwerking niet in gevaar te brengen. Praten over dit soort strubbelingen helpt. Het klinkt relatietherapie-achtig, maar het is zo. En praten is makkelijker wanneer je informeel langs kunt lopen. Ajouaou en Voetee spreken daarom hun voorkeur uit voor ‘echte’ Veiligheidshuizen, waarin de verschillende samenwerkingspartners fysiek vertegenwoordigd zijn.

Lokaal gemeten

Het netwerk van Veiligheidshuizen moet criminaliteit en overlast met 25 procent terugdringen en recidive voorkomen. Maar uit onderzoek van Integraal Toezicht Jeugdzaken blijkt dat de aanpak en preventie van recidive bij jongeren tekortschiet, doordat justitiële en hulpverlenende instanties onvoldoende samenwerken. Volgens de demissionaire ministers is

onder meer verbetering in zicht door (toekomstige) samenwerking van Veiligheidshuizen met ZAT en CJG. Lokaal zijn veelbelovende successen geboekt. Het Zorg- en Veiligheidshuis in Tilburg – waar diverse instanties in hetzelfde gebouw zitten – bestaat zo’n zeven jaar. In Tilburg zouden minder jongeren crimineel worden en is het aantal jongeren dat voor hun achttiende recidiveert gehalveerd. Ook worden zaken sneller afgehandeld. In Maastricht is de helft van de veelplegers die via het Veiligheidshuis in een speciaal traject terecht kwamen, niet meer met politie of justitie in aanraking geweest. In Rotterdam is minder straatoverlast. Het zijn wel lokaal gemeten resultaten en slecht vergelijkbaar. Een monitoringsysteem moet de resultaatmeting standaardiseren. Nieuwe juridische bevoegdheden zijn er met het Veiligheidshuis niet bij gekomen. Volgens Ajouaou in Eindhoven zijn verregaande maatregelen sinds het Veiligheidshuis minder vaak nodig. “We zitten zo dicht op de doelgroep dat we escalatie voorkomen. Desondanks blijft het ontbreken van een strafkader lastig bij werkloze jongeren boven de achttien jaar, die niet bewezen crimineel zijn, maar wel overlast veroorzaken. De gemeente Eindhoven onderzoekt of er toch andere juridische mogelijkheden zijn.”

Eieren gooien

In probleemwijk Woensel in Eindhoven ruimt beheerster Fatima* de vergadertafel af in de wijkkeet, ook opgericht door het Veiligheidshuis. Van den Broek is te laat, het casusoverleg is net afgerond. “Mijn dochters geven hier huiswerkbegeleiding”, vertelt de beheerster niet zonder trots. Twee van haar zoons, één vermoedelijk autistisch, krijgen begeleiding via Van den Broek. Fatima: “Zij gaan niet naar school, werken niet.” Het frustreert haar dat haar zoons en veel andere Marokkaanse kinderen uit de buurt op straat hangen. “Wij weten niet wat ze doen. Zij gooiden laatst eieren. Bij de achterburen was een scooter gestolen.” Van den Broek relativeert: “Maar we konden wel met ze praten, dat was eerder onmogelijk geweest.” Met dat resultaat is Fatima duidelijk nog niet tevreden.

Kruiswijk en Fatima heten eigenlijk anders. De brochure over ZAT, CJG en Veiligheidshuis is te downloaden via www.zat.nl.

Reageren? redactie@jeugdenco.nl

Rechtszaak

In grote haast loopt een van de adjuncten van onze school me bijna omver.

“Hé, wat een haast?”

“Ja, rechtszaak.”

“Rechtszaak? Oja, rechtszaak.”

Hij belde me er voor het weekend over. Een kort geding dat ouders hebben aangespannen omdat ze vinden dat onze school voor voortgezet speciaal onderwijs (vso) hun dochter onvoldoende goed onderwijs geeft. Tja.

Wat is er aan de hand? Hun dochter was op de havo waar ze zat niet te handhaven. De school maakte zich zeer grote zorgen en vroeg of wij het meisje konden nemen. Ze zeiden erbij dat de kans heel klein leek dat het zou lukken. Wat er aan de hand is, was nog niet duidelijk, maar het zag eruit als behoorlijk ernstige psychiatrische problematiek. Een proefplaatsing dan, op de enige vestiging van onze school waar we een havoopleiding hebben: een school voor kinderen met een stoornis in het autistisch spectrum.

Het meisje maakt bij ons haar reputatie inderdaad waar: ze verstoort voortdurend de lessen en hindert haar medeleerlingen, die juist zo’n behoefte hebben aan rust en regelmaat. En ze doet geen bal aan haar schoolwerk. De school probeert te overleggen met de ouders. We kunnen haar overplaatsen naar een andere, kleinere vestiging van onze school.

Een persoonsgebonden budget kan worden aangevraagd en de mogelijkheden van dagbehandeling worden in kaart gebracht. Maar op die vestiging van de school is alleen vmbo en dat maakt dat de ouders overal tegen zijn. Hun dochter is te intelligent voor het vmbo! Daar hebben ze misschien ook wel gelijk in. Maar voorlopig overwoekeren de gedragsproblemen van het meisje haar intelligentie.

Ik moet denken aan de staatssecretaris voor speciaal onderwijs, die behoorlijk kritisch is over het niveau van het vso. En ja, ze heeft gelijk dat er heel intelligente kinderen op het vso zitten die zonder problemen hun diploma zouden moeten kunnen halen. Maar die problemen hebben ze nou juist wel! En daarom zitten ze op het vso. Na afloop vertelde de adjunct dat de rechter het leek te begrijpen. Gelukkig maar!

Ella Kalsbeek, *bestuursvoorzitter van Altra Jeugdzorg*